

Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kolmas jaosto)

8 päivänä kesäkuuta 2023 *

Ennakkoratkaisupyyntö – Euroopan unionin rakennerahastot – Asetus (EY) N:o 1083/2006 –
2 artiklan 7 alakohta – Sääntöjenvastaisuuden käsite – 98 artiklan 1 ja 2 kohta –
Havaittuihin sääntöjenvastaisuuksiin liittyvät jäsenvaltioiden tekemät rahoitusoikaisut –
Sovellettavat perusteet – Direktiivi 2004/18/EY – 45 artiklan 2 kohdan ensimmäisen alakohdan
d alakohta – Käsite ”vakava virhe ammattitoiminnassa”

Asiassa C-545/21,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyyntöstä, jonka Tribunale amministrativo regionale per il Lazio (Lazion alueellinen hallintotuomioistuin, Italia) on esittänyt 4.8.2021 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 31.8.2021, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Azienda Nazionale Autonoma Strade SpA (ANAS)

vastaan

Ministero delle Infrastrutture e dei Trasporti,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (kolmas jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja K. Jürimäe sekä tuomarit M. Safjan, N. Piçarra (esittelevä tuomari), N. Jääskinen ja M. Gavalec,

julkisasiamies: A. Rantos,

kirjaaja: A. Calot Escobar,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

- Azienda Nazionale Autonoma Strade SpA (ANAS), edustajinaan R. Bifulco, P. Pittori ja E. Scotti, avvocati,
- Italian hallitus, asiamiehenään G. Palmieri, avustajanaan D. Di Giorgio, avvocato dello Stato,
- Euroopan komissio, asiamiehinään F. Moro, P. Rossi ja G. Wils,

* Oikeudenkäyntikieli: italia.

kuultuaan julkisasiamiehen 15.12.2022 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,
on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee Euroopan unionista tehdyn sopimuksen K.3 artiklan perusteella tehdyn yhteisöjen taloudellisten etujen suojaamista koskevan yleissopimuksen, joka on allekirjoitettu Brysselissä 26.7.1995 ja liitetty 26.7.1995 annettuun neuvoston säädökseen (EYVL 1995, C 316, s. 48; jäljempänä yleissopimus) 1 artiklan, Euroopan yhteisöjen taloudellisten etujen suojaamisesta 18.12.1995 annetun neuvoston asetuksen (EY, Euratom) N:o 2988/95 (EYVL 1995, L 312, s. 1) 1 artiklan 2 kohdan, Euroopan aluekehitysrahastoa, Euroopan sosiaalirahastoa ja koheesiorahastoa koskevista yleisistä säännöksistä sekä asetuksen (EY) N:o 1260/1999 kumoamisesta 11.7.2006 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1083/2006 (EUVL 2006, L 210, s. 25) 70 artiklan 1 kohdan b alakohdan, [asetuksen N:o 1083/2006] ja Euroopan aluekehitysrahastosta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1080/2006 täytäntöönpanoa koskevista säännöistä 8.12.2006 annetun komission asetuksen (EY) N:o 1828/2006 (EUVL 2006, L 371, s. 1) 27 artiklan c alakohdan, unionin taloudellisiin etuihin kohdistuvien petosten torjunnasta rikosoikeudellisin keinoin 5.7.2017 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2017/1371 (EUVL 2017, L 198, s. 29) 3 artiklan 2 kohdan b alakohdan ja julkisia rakennusurakoita sekä julkisia tavara- ja palveluhankintoja koskevien sopimusten tekomenettelyjen yhteensovittamisesta 31.3.2004 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2004/18/EY (EUVL 2004, L 134, s. 114) 45 artiklan 2 kohdan ensimmäisen alakohdan d alakohdan tulkintaa.
- 2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat Azienda Nazionale Autonoma Autostrade SpA (ANAS) ja Ministero delle Infrastrutture e dei Trasporti (infrastruktuuri- ja liikenneministeriö, Italia) ja joka koskee viimeksi mainitun tekemän sellaisen päätöksen laillisuutta, jossa määrätään sellaisten määrien takaisinperinnästä, jotka on maksettu ANAS:lle toimeenpantaessa toimenpideohjelmaa, johon sisältyy sopimus Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR) yhteisrahoittamien tietöiden toteuttamiseksi ja joka on hyväksytty 7.12.2007 annetulla komission päätöksellä C(2007) 6318, sellaisena kuin se on viimeksi muutettuna 13.10.2016 annetulla päätöksellä C(2016) 6409.

Unionin lainsäädäntö

Asetus N:o 2988/95

- 3 Asetuksen N:o 2988/95 1 artiklan 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Väärinkäytösten tunnusmerkit toteuttaa jokainen yhteisön oikeuden säännöksen tai määräyksen rikkominen, joka johtuu taloudellisen toimijan teosta tai laiminlyönnistä ja jonka tuloksena on tai voisi olla vahinko [Euroopan] yhteisöjen yleiselle talousarviolle tai yhteisöjen hoidossa oleville talousarvioille, joko suoraan yhteisöjen puolesta kannettujen omien varojen vähenemisen tai lakkaamisen taikka perusteettoman menon takia.”

4 Kyseisen asetuksen 4 artiklan sanamuoto on seuraava:

”1. Kaikista väärinkäytöksistä seuraa yleensä perusteettomasti saadun etuuden periminen takaisin siten, että

– velvoitetaan maksamaan velkana olevat tai perusteettomasti saadut summat,

– –

2. Edellä 1 kohdassa tarkoitettujen toimenpiteiden soveltaminen rajoitetaan saadun etuuden takaisinperimiseen, lisättynä, jos tästä on säädetty, koroilla, jotka voidaan määritellä kiinteästi.

3. Toimet, joiden suhteen todetaan, että niiden tarkoituksena on saada asiassa sovellettavan yhteisön oikeuden tavoitteiden vastainen etuus luomalla keinotekoisesti vaadittavat edellytykset tämän etuuden saamiseksi, johtavat tapauskohtaisesti joko tämän etuuden epäämiseen tai sen takaisinperimiseen.

4. Tässä artiklassa säädettyjä toimenpiteitä ei pidetä seuraamuksina.”

5 Mainitun asetuksen 5 artiklassa luetellaan hallinnolliset seuraamukset, joita voidaan soveltaa tahallisten tai huolimattomuudesta johtuvien väärinkäytösten vuoksi.

Asetus N:o 1083/2006

6 Asetus N:o 1083/2006 on kumottu 1.1.2014 lähtien Euroopan aluekehitysrahastoa, Euroopan sosiaalirahastoa, koheesiorahastoa, Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastoa ja Euroopan meri- ja kalatalousrahastoa koskevista yhteisistä säännöksistä sekä Euroopan aluekehitysrahastoa, Euroopan sosiaalirahastoa, koheesiorahastoa ja Euroopan meri- ja kalatalousrahastoa koskevista yleisistä säännöksistä sekä neuvoston asetuksen (EY) N:o 1083/2006 kumoamisesta 17.12.2013 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EU) N:o 1303/2013 (EUVL 2013, L 347, s. 320), mutta kun otetaan huomioon kyseessä olevien tosiseikkojen ajankohta, pääasiaan sovelletaan yhä asetusta N:o 1083/2006. Kyseisen asetuksen 2 artiklan 4 ja 7 kohdassa säädettiin seuraavaa:

”Tässä asetuksessa tarkoitetaan seuraavilla käsitteillä seuraavaa:

– –

4) ’tuensaaja’: toimien käynnistämisestä tai käynnistämisestä ja täytäntöönpanosta vastaava toimija, elin tai yritys, joko julkinen tai yksityinen. – –

– –

7) ’sääntöjenvastaisuus’: yhteisön oikeuden säännösten tai määräysten rikkominen, joka johtuu taloudellisen toimijan teosta tai laiminlyönnistä, jonka tuloksena on tai voisi olla vahinko Euroopan unionin yleiselle talousarviolle siihen kohdistuvan perusteettoman menon vuoksi;

– –”

- 7 Kyseisen asetuksen 60 artiklan a alakohdassa annettiin hallintoviranomaisen tehtäväksi "varmistaa, että rahoitettavat toimet valitaan toimenpideohjelmaan sovellettavien perusteiden mukaisesti ja että toimet ovat koko niiden täytäntöönpanoajan niitä koskevien yhteisön ja kansallisten sääntöjen mukaiset".
- 8 Mainitun asetuksen 98 artiklassa, jonka otsikko on "Jäsenvaltioiden tekemät rahoitusoikaisut", säädettiin seuraavaa:

"1. Jäsenvaltioilla on ensisijainen vastuu sääntöjenvastaisuuksien tutkimisesta ja tarvittavien toimenpiteiden toteuttamisesta silloin, kun havaitaan toimien tai toimenpideohjelmien luonteeseen tai niiden täytäntöönpano- tai valvontaedellytyksiin vaikuttavia merkittäviä muutoksia, sekä tarvittavien rahoitusoikaisujen tekemisestä.

2. Jäsenvaltion on tehtävä tarpeelliset rahoitusoikaisut, jotka liittyvät toimissa tai toimenpideohjelmissa havaittuihin yksittäisiin tai järjestelmällisiin sääntöjenvastaisuuksiin. Jäsenvaltion tekemät oikaisut käsittävät toimenpideohjelman julkisen rahoitusosuuden peruuttamisen kokonaan tai osittain. Jäsenvaltion on otettava huomioon sääntöjenvastaisuuksien luonne ja vakavuus sekä niistä rahastolle aiheutunut taloudellinen tappio.

– –"

Asetus N:o 1828/2006

- 9 Asetuksen N:o 1828/2006 27 artiklan a alakohdassa säädetään, että "taloudellisella toimijalla" tarkoitetaan "kaikkia rahastosta myönnettävän tuen toteuttamiseen osallistuvia luonnollisia henkilöitä, oikeushenkilöitä tai muita yksiköjä, lukuun ottamatta jäsenvaltioita niiden käyttäessä julkista valtaa". Sen c alakohdan mukaan "petosepäilyllä" tarkoitetaan "sääntöjenvastaisuutta, jonka vuoksi kansallisella tasolla aloitetaan hallinnollinen menettely ja/tai oikeudenkäynti sen selvittämiseksi, onko sääntöjenvastaisuus tahallinen ja, erityisesti, onko se [yleissopimuksen] 1 artiklan 1 kohdan a alakohdassa tarkoitettu petos."

Direktiivi 2004/18

- 10 Direktiivin 2004/18 2 artiklassa, jonka otsikko on "Julkisissa hankintasopimuksissa noudatettavat periaatteet", säädetään seuraavaa:

"Hankintaviranomaisten on kohdeltava taloudellisia toimijoita yhdenvertaisesti ja syrjimättä sekä toimittava avoimesti."

- 11 Kyseisen direktiivin 45 artiklan 2 kohdan ensimmäisen alakohdan d alakohdan sanamuoto on seuraava:

"Hankintamenettelystä voidaan sulkea pois taloudellinen toimija, joka

– –

d) on ammattitoiminnassaan syylistynyt vakavaan virheeseen, jonka hankintaviranomaiset voivat näyttää toteen."

Vuoden 2013 suuntaviivat

- 12 Suuntaviivojen vahvistamisesta ja hyväksymisestä niiden rahoitusoikaisujen määrittämisen osalta, jotka komissio tekee julkisia hankintoja koskevien sääntöjen noudattamatta jättämisen vuoksi, yhteistyössä jäsenvaltioiden kanssa hallinnoituihin, unionin rahoittamiin menoihin 19.12.2013 annetun komission päätöksen C(2013) 9527 final (jäljempänä vuoden 2013 suuntaviivat) 2 artiklassa säädetään, että komissio "soveltaa liitteessä esitettyjä suuntaviivoja tehdessään rahoitusoikaisuja kyseisen päätöksen antamispäivän jälkeen havaittujen sääntöjenvastaisuuksien osalta".
- 13 Vuoden 2013 suuntaviivojen liitteessä olevassa 1.3 kohdassa todetaan seuraavaa:

"Näissä suuntaviivoissa määritellään erilaiset oikaisumäärät (5, 10, 25 ja 100 prosenttia), joita sovelletaan hankintasopimukseen liittyviin menoihin. Niissä otetaan huomioon sääntöjenvastaisuuden vakavuus ja suhteellisuusperiaate. Näitä oikaisumääriä sovelletaan, kun sääntöjenvastaisuuden taloudellisia vaikutuksia kyseessä olevan hankintasopimuksen osalta ei ole mahdollista määrittää tarkasti.

Julkisia hankintoja koskevien sääntöjen noudattamatta jättämiseen liittyvän sääntöjenvastaisuuden vakavuutta ja unionin talousarvioon kohdistuvia taloudellisia vaikutuksia arvioitaessa otetaan huomioon seuraavat tekijät: kilpailun taso, avoimuus ja tasapuolinen kohtelu. Kun kyseessä olevalla sääntöjen noudattamatta jättämisellä on ehkäisevä vaikutus potentiaalisiin tarjoajiin tai kun sääntöjen noudattamatta jättäminen johtaa siihen, että hankintasopimuksen sopimuspuoleksi valitaan muu tarjoaja kuin se tarjoaja, jonka olisi pitänyt saada kyseinen sopimus, tämä osoittaa selvästi, että sääntöjenvastaisuus on vakava.

– –

100 prosentin rahoitusoikaisua voidaan soveltaa kaikkein vakavimmissa tapauksissa silloin, kun sääntöjenvastaisuus suosii yhtä tai useampaa tarjoajaa tai ehdokasta tai kun se liittyy petokseen, jonka toimivaltainen oikeus- tai hallintoviranomainen on todennut."

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

- 14 Euroopan komissio hyväksyi 7.12.2007 tekemällään päätöksellä C(2007) 6318 kansallisen toimenpideohjelman "Verkot ja liikkuvuus" 2007–2013. ANAS:lle, joka on asetuksen N:o 1083/2006 2 artiklan 4 alakohdassa tarkoitettu kyseisen ohjelman tuensaaja, myönnettiin rahoitusta muun muassa tien kunnostusta koskevan urakan toteuttamiseen.
- 15 Tätä varten ANAS aloitti hankintaviranomaisena rajoitetun tarjouspyyntömenettelyn ja ilmoitti, että julkista rakennusurakkaa koskeva sopimus tehtäisiin kokonaistaloudellisesti edullisimman tarjouksen perusteen mukaisesti. Tämän menettelyn päätteeksi hankintasopimuksen sopimuspuoleksi valittiin 8.8.2012 tehdyllä päätöksellä väliaikainen yritysryhmittymä, johon kuului Aleandri SpA. Urakka valmistui ja tie avattiin liikenteelle.
- 16 Saatuaan tietää rikostutkinnasta, jossa oli tullut esiin mahdollinen lahjontajärjestelmä, jossa oli mukana ANAS:n virkamiehiä, infrastruktuuri- ja liikenneministeriö määräsi 10.6.2020 tekemällään päätöksellä ANAS:lle kyseisen ohjelman perusteella jo maksetut määrät perittäviksi takaisin. Se totesi myös, että vielä maksamatta oleva määrä ei ollut erääntynyt maksettavaksi,

koska kyseessä olevan hankintasopimuksen sopimuspuolen valintaa oli katsottava rasittavan asetuksen N:o 1083/2006 2 artiklan 7 alakohdassa ja asetuksen N:o 2988/95 4 ja 5 artiklassa tarkoitettu vilpillinen sääntöjenvastaisuus.

- 17 Kyseinen päätös perustuu muun muassa siihen, että kolmea ANAS:n virkamiestä, joista kaksi oli viisijäsenisen tarjouspyyntölautakunnan jäseniä, vastaan oli nostettu syytteet. Heitä syytetään siitä, että he ovat vastaanottaneet Aleandrilta rahasummia vastineena tarjouspyyntömenettelyn aikana harjoitetusta suosinnasta. Aleandrin laillista edustajaa ja yhtiötä itseään vastaan on edelleen vireillä lahjontatoimia koskevat rikosoikeudelliset menettelyt.
- 18 ANAS nosti mainitusta päätöksestä kumoamiskanteen Tribunale amministrativo regionale per il Lazio (Lazio alueellinen hallintotuomioistuin, Italia), joka on ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin. ANAS väittää, ettei sitä ole tuomittu eikä sitä vastaan voida vedota mihinkään tarjouspyyntölautakunnan jäsenten virheelliseen menettelyyn. Lisäksi oletetun sääntöjenvastaisuuden tai petoksen ja aiheutuneiden menojen välillä ei ole mitään yhteyttä, koska unionin yleisestä talousarviosta rahoitetut työt on toteutettu tosiasiallisesti ja asianmukaisesti. Sen mukaan ei ole myöskään näytetty toteen, että Aleandri olisi saanut kyseisen hankintasopimuksen lainvastaisesti.
- 19 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin korostaa, että ainoa sääntöjenvastaisuus, joka on tapahtunut pääasiassa kyseessä olevan tarjouspyyntömenettelyn aikana ja josta on esitetty näyttöä osittain, on se, että Aleandrin laillinen edustaja käyttäytyi tavalla, jolla pyrittiin vaikuttamaan kyseisen menettelyn lopputulokseen ja joka merkitsi aktiivista lahjontaa koskevaa rikosta. Kyseinen tuomioistuin täsmentää kuitenkin, että kyseistä edustajaa vastaan käytävä rikosoikeudellinen menettely on yhä vireillä. ANAS:n johtaja oli pyytänyt kahta tarjouspyyntölautakuntaan kuuluvaa virkamiestä, joista toinen oli puheenjohtaja, suosimaan Aleandria. Rikosoikeudellinen menettely ei kuitenkaan ole mahdollistanut sen toteamista, olivatko nämä virkamiehet tosiasiallisesti suosineet kyseistä tarjoajaa, eikä sitä, olisiko hankintasopimuksen sopimuspuoleksi ilman tällaista vaikuttamista valittu Aleandrin kilpailija.
- 20 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo näin ollen, että epäilyistä huolimatta se ei voi edes liittännäisesti todeta, että Aleandri valittiin hankintasopimuksen sopimuspuoleksi lainvastaisesti kyseisen yhtiön edustajan menettelytavan vuoksi, ja että tarjouspyyntömenettelyn kulku estää sitä toteamasta, että Aleandrin toteuttama tekninen hanke ei ansainnut saamaansa arvosanaa tai että tarjouspyyntölautakunta olisi soveltanut muita kuin hankintailmoituksessa mainittuja perusteita. Kyseinen tuomioistuin täsmentää, että vuonna 2012 käynnistettyä tarjouspyyntöä säänneltiin asetuksella nro 163/2006, jonka 38 §:n 1 momentin c ja f kohdassa ei ollut mitään poissulkemislauseketta sellaisen talouden toimijan osalta, joka on yrittänyt vaikuttaa tällaisen menettelyn lopputulokseen.
- 21 Tässä tilanteessa Tribunale amministrativo regionale per il Lazio on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Onko asetuksen N:o 1083/2006 70 artiklan 1 kohdan b alakohtaa, asetuksen N:o 1828/2006 27 artiklan c alakohtaa, [yleissopimuksen] 1 artiklaa, asetuksen N:o 2988/95 1 artiklan 2 kohtaa ja direktiivin 2017/1371 3 artiklan 2 kohdan b alakohtaa tulkittava siten, että menettelytavat, jotka teoreettisesti ovat omiaan suosimaan yhtä taloudellista toimijaa hankintamenettelyssä, sisältyvät aina käsitteisiin ’sääntöjenvastaisuus’ tai ’petos’ ja muodostavat siten oikeusperustan rahoitusosuuden peruuttamiselle, vaikka

kyseisten menettelytapojen käyttämisestä ei olisikaan täyttä näyttöä tai vaikka ei olisikaan täyttä näyttöä siitä, että menettelytavat olisivat vaikuttaneet ratkaisevasti tuensaajan valintaan?

- 2) Onko direktiivin 2004/18 45 artiklan 2 kohdan [ensimmäisen alakohdan] d alakohta esteenä asetuksen nro 163/2006 38 §:n 1 momentin f kohdan kaltaiselle säännökselle, jonka mukaan hankintamenettelystä ei voida sulkea pois taloudellista toimijaa, joka on yrittänyt vaikuttaa hankintaviranomaisen päätöksentekomenettelyyn, erityisesti silloin, kun se on yrittänyt lahjoa joitakin tarjouspyyntölautakunnan jäseniä?
- 3) Jos jompaankumpaan tai molempiin edellisiin kysymyksiin vastataan myöntävästi, kysytään, onko edellä mainittuja säännöksiä tulkittava siten, että niissä edellytetään aina, että jäsenvaltio peruuttaa rahoitusosuuden ja että komissio tekee 100 prosentin rahoitusoikaisun, vaikka nämä rahoitusosuudet olisi kuitenkin käytetty tarkoitukseen, jota varten ne oli tarkoitettu, ja sellaiseen urakkaan, jolle voidaan myöntää Euroopan unionin rahoitusta ja joka on tosiasiallisesti toteutettu?
- 4) Jos kohdan 3 kysymykseen vastataan kieltävästi, eli rahoitusosuuden peruuttaminen tai 100 prosentin rahoitusoikaisu ei ole pakollinen, kysytään, sallivatko kohdassa 1 mainitut säännökset ja suhteellisuusperiaatteen noudattaminen rahoitusosuuden peruuttamisesta ja rahoitusoikaisusta määräämisen ottaen huomioon Euroopan unionin yleiselle talousarviolle todellisesti koituneen taloudellisen vahingon? Erityisesti kysytään, voidaanko nyt kyseessä olevan tilanteen kaltaisessa tilanteessa asetuksen N:o 1083/2006 [99] artiklan 3 kohdan mukaiset 'taloudelliset vaikutukset' määritellä kiinteästi soveltamalla [vuoden 2013 suuntaviivojen liitteessä olevassa] 2 kohdassa olevassa taulukossa määriteltyjä kriteerejä?"

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Ensimmäinen kysymys

- 22 Aluksi on muistutettava, että voidakseen antaa hyödyllisen vastauksen ennakkoratkaisua pyytäneelle tuomioistuimelle unionin tuomioistuin voi joutua tulkitsemaan sellaisia unionin oikeuden säännöksiä ja määräyksiä, joihin kansallinen tuomioistuin ei ole viitannut kysymyksissään, poimimalla erityisesti ennakkoratkaisupyynnön esittämisestä tehdyn päätöksen perusteluista ne unionin oikeutta koskevat seikat, joita on syytä tulkita, kun otetaan huomioon riidan kohde (ks. vastaavasti tuomio 12.12.1990, SARPP, C-241/89, EU:C:1990:459, 8 kohta; tuomio 27.6.2017, Congregación de Escuelas Pías Provincia Betania, C-74/16, EU:C:2017:496, 36 kohta ja tuomio 2.3.2023, Åklagarmyndigheten, C-666/21, EU:C:2023:149, 22 kohta).
- 23 Toiseksi on todettava, että ennakkoratkaisupyyntöön ei sisälly mitään seikkaa, jonka perusteella voitaisiin pitää toteen näytettynä, että petos on tapahtunut. Koska rikosoikeudelliset menettelyt ovat edelleen vireillä sen arvioimiseksi, voidaanko pääasiassa kyseessä olevia tekoja pitää "lahjontatoimina", ne voivat tässä vaiheessa merkitä ainoastaan asetuksen N:o 1828/2006 27 artiklan c alakohdassa tarkoitettua "petosepäilyä" eli sääntöjenvastaisuutta, jonka vuoksi kansallisella tasolla on aloitettu hallinnollinen menettely ja/tai oikeudenkäynti sen selvittämiseksi, onko sääntöjenvastaisuus tahallinen.

- 24 Kolmanneksi on niin, että koska ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on arvioitava EAKR:n osarahoittamasta ohjelmasta ANAS:lle asetuksen N:o 1083/2006 2 artiklan 4 alakohdassa tarkoitettuna tuensaajana maksettujen määrien takaisinperintää koskevan päätöksen laillisuutta, on tulkittava kyseisen asetuksen 2 artiklan 7 alakohtaa, joka koskee sääntöjenvastaisuuden käsitettä, johon kyseinen päätös muun muassa perustuu.
- 25 Kuten julkisasiamies totesi ratkaisuehdotuksensa 18 kohdassa, tällainen käsite kattaa asetuksen N:o 1828/2006 27 artiklan c alakohdassa tarkoitetun suppeamman käsitteen ”petosepäily”.
- 26 Näin ollen on katsottava, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee ensimmäisellä kysymyksellään lähinnä, onko asetuksen N:o 1083/2006 2 artiklan 7 alakohdassa tarkoitettua sääntöjenvastaisuuden käsitettä tulkittava siten, että se kattaa menettelytavat, jotka voidaan luonnehtia ”lahjontatoimiksi” sellaisen julkista hankintaa koskevan sopimuksen tekomenettelyn yhteydessä, jonka tarkoituksena on unionin rakennerahastosta osarahoitettujen rakennusurakoiden toteuttaminen, ja joiden osalta on aloitettu hallinnollinen menettely tai oikeudenkäynti, myös silloin, kun ei ole osoitettu, että näillä menettelytavoilla on ollut todellinen vaikutus tarjoajan valintamenettelyyn, ja kun tosiasiallista vaikutusta unionin talousarvioon ei ole todettu.
- 27 Sääntöjenvastaisuuden käsite määritellään asetuksen N:o 1083/2006 2 artiklan 7 alakohdassa, ja samankaltaisin ilmaisin muun muassa asetuksen N:o 2988/95 1 artiklan 2 kohdassa siten, että sillä tarkoitetaan unionin oikeuden säännösten tai määräysten rikkomista, joka johtuu taloudellisen toimijan teosta tai laiminlyönnistä, jonka tuloksena on tai voisi olla vahinko unionin yleiselle talousarviolle siihen kohdistuvan perusteettoman menon vuoksi.
- 28 Koska kyseinen käsite on osa järjestelmää, jonka tarkoituksena on taata unionin varojen moitteeton hoito ja unionin taloudellisten etujen suojaaminen, sitä on tulkittava yhtenäisesti ja laajasti asetuksen N:o 1083/2006 tavoitteen mukaisesti, joka on taata varojen sääntöjenmukainen ja tehokas käyttö unionin taloudellisten etujen suojaamiseksi (ks. vastaavasti tuomio 1.10.2020, Elme Messer Metalurgs, C-743/18, EU:C:2020:767, 59 ja 63 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 29 Asetuksen N:o 1083/2006 2 artiklan 7 alakohdassa tarkoitetun sääntöjenvastaisuuden olemassaolo edellyttää kolmen seikan olemassaoloa eli unionin oikeuden rikkomista, sitä, että kyseinen rikkominen perustuu taloudellisen toimijan toimeen tai laiminlyöntiin, ja unionin talousarvioon kohdistuvan tosiasiallisen tai mahdollisen vahingon olemassaoloa (ks. vastaavasti tuomio 1.10.2020, Elme Messer Metalurgs, C-743/18, EU:C:2020:767, 51 kohta).
- 30 Ensimmäisestä edellytyksestä on todettava, että kyse ei ole pelkästään unionin oikeuden säännösten tai määräysten rikkomisista sellaisinaan vaan myös niiden kansallisen oikeuden säännösten rikkomisista, joita sovelletaan unionin rakennerahastoista tuettuihin toimiin ja joilla näin myötävaikutetaan kyseisistä rahastoista rahoitettujen hankkeiden hallintoa koskevan unionin oikeuden asianmukaisen soveltamisen varmistamiseen. Asetuksen N:o 1083/2006 60 artiklan a alakohdassa säädetäänkin, että toimivaltaisen hallintoviranomaisen on varmistettava, että rahoitettaviksi valitut toimet ovat koko niiden täytäntöönpanoajan niitä koskevien unionin ja kansallisten sääntöjen mukaiset (ks. vastaavasti tuomio 1.10.2020, Elme Messer Metalurgs, C-743/18, EU:C:2020:767, 52 ja 53 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

- 31 Unionin tehtävänä on näin ollen rahoittaa rahastojensa kautta vain toimia, jotka toteutetaan täysin muun muassa julkisia hankintoja koskevien periaatteiden ja sääntöjen (ks. vastaavasti tuomio 14.7.2016, Wrocław – Miasto na prawach powiatu, C-406/14, EU:C:2016:562, 43 kohta ja tuomio 6.12.2017, Compania Națională de Administrare a Infrastructurii Rutiere, C-408/16, EU:C:2017:940, 57 kohta) ja erityisesti direktiivin 2004/18 2 artiklassa taattujen tarjoajien yhdenvertaisen kohtelun periaatteen ja avoimuusperiaatteen mukaisesti.
- 32 Tarjoajien yhdenvertaisen kohtelun periaate edellyttää, että julkisesta hankinnasta kiinnostuneilla taloudellisilla toimijoilla on samat mahdollisuudet tarjouksiaan laatiessaan ja että ne voivat täsmällisesti selvittää menettelyssä asetettavat vaatimukset sekä varmistua siitä, että kaikkia kilpailijoita koskevat samat vaatimukset (tuomio 14.12.2016, Connexion Taxi Services, C-171/15, EU:C:2016:948, 39 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Lisäksi tarjoajilla on oltava yhdenvertaiset mahdollisuudet sekä silloin, kun ne laativat tarjouksiaan, että silloin, kun hankintaviranomainen arvioi niiden tekemiä tarjouksia (ks. vastaavasti tuomio 16.12.2008, Michaniki, C-213/07, EU:C:2008:731, 45 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 33 Avoimuusperiaatteen pääasiallisena tarkoituksena on taata, ettei hankintaviranomainen harjoita suosintaa tai käytä mielivaltaa (ks. vastaavasti tuomio 3.10.2019, Irgita, C-285/18, EU:C:2019:829, 55 kohta).
- 34 Jollei tarkistuksista, jotka ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on suoritettava, muuta johdu, unionin tuomioistuimen käytettävissä olevista seikoista ilmenee, että pääasiassa on niin, että kun otetaan huomioon sellaisia lahjontatoimia koskevat syytökset, joiden tarkoituksena on vaikuttaa kyseessä olevan julkista hankintaa koskevan sopimuksen sopimuspuolen valintaa koskevaan päätöksentekomenettelyyn, ei voida sulkea pois sitä, että tietyt ANAS:n tarjouspyyntölautakunnan jäsenet ovat suosineet yhtä tarjoajista ja syrjineet sen kilpailijoita toimien näin direktiivin 2004/18 2 artiklassa taattujen avoimuusperiaatteen ja tarjoajien yhdenvertaisen kohtelun periaatteen vastaisesti.
- 35 Asetuksen N:o 1083/2006 2 artiklan 7 alakohdassa tarkoitetuksi sääntöjenvastaisuudeksi luonnehtimisen toisesta edellytyksestä eli siitä, että sääntöjenvastaisuus johtuu talouden toimijan teosta tai laiminlyönnistä, on todettava, että asetuksen N:o 1083/2006 täytäntöönpanosäännöistä annetun asetuksen N:o 1828/2006 27 artiklan a alakohdassa määritellään ”taloudellinen toimija” siten, että sillä tarkoitetaan kaikkia rahastosta myönnettävän tuen toteuttamiseen osallistuvia luonnollisia henkilöitä, oikeushenkilöitä tai muita yksiköjä, lukuun ottamatta jäsenvaltioita niiden käyttäessä julkista valtaa.
- 36 Kyseisen määritelmän perusteella ei ole epäilystäkään siitä, että ANAS, joka on hankintaviranomaisena järjestänyt pääasiassa kyseessä olevan julkista hankintaa koskevan sopimuksen tekomenettelyn, on asetuksen N:o 1083/2006 2 artiklan 4 alakohdassa tarkoitettuna kyseessä olevan rahaston tuensaajana taloudellinen toimija.
- 37 Tältä osin on täsmennettävä, että jotta tekoa tai laiminlyöntiä, joka merkitsee sovellettavan unionin oikeuden tai kansallisen oikeuden rikkomista, voidaan pitää asetuksen N:o 1083/2006 2 artiklan 7 alakohdassa tarkoitettuna sääntöjenvastaisuutena, ei tarvitse osoittaa, että asianomainen taloudellinen toimija olisi toiminut tahallisesti tai huolimattomasti (ks. vastaavasti tuomio 1.10.2020, Elme Messer Metalurgs, C-743/18, EU:C:2020:767, 65 kohta).

- 38 Kyseisen 2 artiklan 7 alakohdassa tarkoitetuksi sääntöjenvastaisuudeksi luonnehtimisen kolmannen edellytyksen eli sen, että sen tuloksena, että taloudellinen toimija rikkoo unionin oikeutta tai kansallista oikeutta, on tai voisi olla vahinko unionin yleiselle talousarviolle, osalta on korostettava, kuten muun muassa ilmaisusta ”tuloksena – – voisi olla” ilmenee, että kyseinen edellytys ei edellytä unionin talousarvioon kohdistuvan täsmällisen taloudellisen vaikutuksen olemassaolon osoittamista. Sovellettavien sääntöjen noudattamatta jättäminen on nimittäin kyseisessä säännöksessä tarkoitettu sääntöjenvastaisuus siltä osin kuin ei voida sulkea pois sitä mahdollisuutta, että tällä sääntöjen noudattamatta jättämisellä on vaikutusta asianomaisen rahaston talousarvioon (ks. vastaavasti tuomio 6.12.2017, *Compania Națională de Administrare a Infrastructurii Rutiere*, C-408/16, EU:C:2017:940, 60 ja 61 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 39 On todettava, että menettelytavat, jotka voidaan luokitella ”julkista hankintaa koskevan sopimuksen tekomenettelyn yhteydessä harjoitetuiksi lahjontatoimiksi”, ovat jo luonteensa vuoksi omiaan vaikuttamaan kyseisen hankintasopimuksen sopimuspuolen valintaan. Tämän vuoksi ei voida sulkea pois sitä, että tällaisilla menettelytavoilla voi olla vaikutusta kyseisen rahaston talousarvioon.
- 40 Edellä esitetyn perusteella ensimmäiseen kysymykseen on vastattava, että asetuksen N:o 1083/2006 2 artiklan 7 alakohtaa on tulkittava siten, että kyseisessä säännöksessä tarkoitettu sääntöjenvastaisuuden käsite kattaa menettelytavat, jotka voidaan luonnehtia ”lahjontatoimiksi”, jotka on toteutettu sellaisen julkista hankintaa koskevan sopimuksen tekomenettelyn yhteydessä, jonka tarkoituksena on toteuttaa unionin rakennerahastosta osarahoitettavia rakennusurakoita, ja joiden osalta on aloitettu hallinnollinen menettely tai oikeudenkäynti, myös silloin, kun ei ole näytetty toteen, että näillä menettelytavoilla on ollut todellinen vaikutus tarjoajan valintamenettelyyn, ja kun mitään tosiasiallista unionin talousarvioon kohdistunutta vahinkoa ei ole todettu.

Kolmas ja neljäs kysymys

- 41 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee kolmannella ja neljännellä kysymyksellään, jotka on tutkittava yhdessä ja toiseksi, lähinnä, onko asetuksen N:o 1083/2006 98 artiklan 1 ja 2 kohtaa tulkittava siten, että kyseisen asetuksen 2 artiklan 7 alakohdassa määritellyn sääntöjenvastaisuuden tapauksessa jäsenvaltioiden on sovellettava automaattisesti 100 prosentin rahoitusoikaisua, vai onko niiden suoritettava sovellettavan rahoitusoikaisun määrittämiseksi tapauskohtainen arviointi muun muassa suhteellisuusperiaatteen valossa.
- 42 Asetuksen N:o 1083/2006 98 artiklan 1 kohdan, joka koskee erityisesti jäsenvaltioiden tekemiä rahoitusoikaisuja, mukaan jäsenvaltioilla on ensisijainen vastuu sääntöjenvastaisuuksien tutkimisesta ja tarvittavien toimenpiteiden toteuttamisesta silloin, kun havaitaan toimien tai toimenpideohjelmien luonteeseen tai niiden täytäntöönpano- tai valvontaedellytyksiin vaikuttavia merkittäviä muutoksia, sekä tarvittavien rahoitusoikaisujen tekemisestä. Kyseisen artiklan 2 kohdassa täsmennetään yhtäältä, että jäsenvaltioiden on tehtävä nämä oikaisut, jotka liittyvät kyseisissä toimissa tai toimenpideohjelmissä havaittuihin yksittäisiin tai järjestelmällisiin sääntöjenvastaisuuksiin, ja toisaalta, että kyseiset oikaisut käsittävät toimenpideohjelman julkisen rahoitusosuuden peruuttamisen kokonaan tai osittain siten, että otetaan huomioon sääntöjenvastaisuuksien luonne ja vakavuus sekä niistä rahastolle aiheutunut taloudellinen tappio.

- 43 Kyseiset perusteet ilmentävät unionin oikeuden yleisiin oikeusperiaatteisiin kuuluvaa suhteellisuusperiaatetta (tuomio 18.11.1987, Maizena ym., 137/85, EU:C:1987:493, 15 kohta; tuomio 10.7.2003, komissio v. EKP, C-11/00, EU:C:2003:395, 156 kohta ja tuomio 11.1.2017, Espanja v. neuvosto, C-128/15, EU:C:2017:3, 71 kohta).
- 44 Tästä seuraa, että asetuksen N:o 1083/2006 98 artiklan 1 ja 2 kohdan tulkitseminen siten, että niissä velvoitetaan järjestelmällisesti jäsenvaltiot silloin, kun todetaan kyseisen asetuksen 2 artiklan 7 alakohdassa tarkoitettu sääntöjenvastaisuus, peruuttamaan hyväksytty rahoitus kokonaisuudessaan ja perimään takaisin jo maksetut määrät myös silloin, kun kyseinen rahoitus on käytetty suunniteltuihin tarkoituksiin ja unionin rahoitukseen oikeutettuihin ja tosiasiallisesti toteutettuihin rakennusurakoihin, merkitsisi sen lisäksi, että kyseisten säännösten sanamuodosta ei löydy sille mitään tukea, myös sitä, että otettaisiin automaattisesti käyttöön 100 prosentin rahoitusoikaisu, mikä olisi kyseisen 98 artiklan 2 kohdassa vahvistettujen perusteiden ja suhteellisuusperiaatteen vastaista.
- 45 Tässä asiayhteydessä ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mainitsemat vuoden 2013 suuntaviivat, joissa määritellään muun muassa asetuksen N:o 1083/2006 99 artiklan, joka koskee komission tekemiin rahoitusoikaisuihin sovellettavia perusteita, nojalla sovellettavien rahoitusoikaisujen asteikko, voidaan ottaa huomioon kyseisen asetuksen 98 artiklan 2 kohdassa säädettyjen perusteiden, toisin sanoen jäsenvaltioiden tekemiin rahoitusoikaisuihin sovellettavien perusteiden, konkretisoimiseksi. Vaikka nämä suuntaviivat eivät sido jäsenvaltioita, niiden 1.1 kohdassa kuitenkin suositellaan, että jäsenvaltiot ”noudattavat samoja perusteita ja määriä, kun ne oikaisevat [muun muassa mainitun asetuksen 98 artiklan nojalla] omien yksiköidensä havaitsemia sääntöjenvastaisuuksia”.
- 46 Mainittujen suuntaviivojen 1.3 kohdan ensimmäisestä alakohdasta, joka koskee ”perusteita, jotka on otettava huomioon päätettäessä sovellettavasta rahoitusoikaisusta”, ilmenee, että silloin, kun taloudellisia vaikutuksia ei ole mahdollista määrittää täsmällisesti kyseisen hankintasopimuksen osalta, 5 prosentin, 10 prosentin, 25 prosentin tai 100 prosentin korjauskertoimen soveltamisessa on otettava huomioon sääntöjenvastaisuuden vakavuus ja suhteellisuusperiaate.
- 47 Kyseisen 1.3 kohdan toisen alakohdan mukaan sääntöjenvastaisuutta pidetään vakavana, jos julkiseen hankintaan sovellettavan oikeuden ja erityisesti avoimuusperiaatteen ja yhdenvertaisen kohtelun periaatteen noudattamatta jättäminen johtaa siihen, että hankintasopimuksen sopimuspuoleksi valitaan muu tarjoajan kuin se tarjoaja, jonka olisi pitänyt saada kyseinen sopimus. Lisäksi erityisesti kyseisen 1.3 kohdan viimeisestä alakohdasta ilmenee, että jos sääntöjenvastaisuus suosii yhtä tai useampaa tarjoajaa, voidaan soveltaa 100 prosentin rahoitusoikaisua.
- 48 Nyt käsiteltävässä asiassa ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa, että kyseessä olevassa julkista hankintaa koskevan sopimuksen tekomenettelyssä havaittu sääntöjenvastaisuus on johtanut hallinnollisten menettelyjen ja oikeudenkäynnin aloittamiseen kansallisella tasolla sen määrittämiseksi, onko kyseessä vilpillinen menettelytapa, joka kuuluu lahjontarikoksen alaan. Jollei arvioinneista, jotka ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on tältä osin suoritettava, muuta johdu, tällainen sääntöjenvastaisuus voi kuulua asetuksen N:o 1828/2006 27 artiklan c alakohdan nojalla käsitteen ”petosepäily” alaan ja sitä voidaan näin ollen pitää ”vakavana” vuoden 2013 suuntaviivojen 1.3 kohdan toisen alakohdan mukaisesti.

- 49 Edellä esitetyn perusteella kolmanteen ja neljänteen kysymykseen on vastattava, että asetuksen N:o 1083/2006 98 artiklan 1 ja 2 kohtaa on tulkittava siten, että niiden mukaan kyseisen asetuksen 2 artiklan 7 alakohdassa määritellyn ”sääntöjenvastaisuuden” tapauksessa jäsenvaltioiden on sovellettavan rahoitusoikaisun määrittämiseksi suoritettava tapauskohtainen arviointi suhteellisuusperiaatetta noudattaen ja otettava huomioon muun muassa todettujen sääntöjenvastaisuuksien luonne ja vakavuus sekä niiden taloudellinen vaikutus asianomaiseen rahastoon.

Toinen kysymys

- 50 Toisella kysymyksellään, joka on syytä tutkia viimeiseksi, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuimien tiedustele lähinnä, onko direktiivin 2004/18 45 artiklan 2 kohdan ensimmäisen alakohdan d alakohdasta tulkittava siten, että se on esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jonka mukaan julkista hankintaa koskevan sopimuksen tekomenettelystä ei voida sulkea pois taloudellista toimijaa, joka on yrittänyt vaikuttaa kyseisen menettelyn tulokseen muun muassa toteuttamalla aktiivista lahjontaa koskevia toimia tarjouspyyntölautakunnan jäseniin nähden.
- 51 Direktiivin 2004/18 45 artiklan 2 kohdan ensimmäisen alakohdan d alakohdassa sallitaan sellaisen taloudellisen toimijan sulkeminen pois hankintamenettelystä, joka on ammattitoiminnassaan syylistynyt vakavaan virheeseen, jonka hankintaviranomaiset voivat näyttää toteen.
- 52 Käsite ”vakava virhe” ammattitoiminnassa on ymmärrettävä siten, että se viittaa tavallisesti taloudellisen toimijan menettelyyn, joka ilmentää toimijan tietyn vakavuusasteen vilpillistä aikomusta tai huolimattomuutta. Tällaisen virheen toteaminen ei edellytä tuomiota, joka on tullut lainvoimaiseksi (tuomio 13.12.2012, Forposta ja ABC Direct Contact, C-465/11, EU:C:2012:801, 27, 28 ja 30 kohta).
- 53 Jotta tämä virhe johtaisi siihen, että virheeseen syylistynyt taloudellinen toimija suljetaan pois julkista hankintaa koskevasta menettelystä, se on kuitenkin välttämättä todettava ennen kyseisen menettelyn päättämistä (ks. analogisesti tuomio 20.12.2017, Impresa di Costruzioni Ing. E. Mantovani ja Guerrato, C-178/16, EU:C:2017:1000, 38 kohta).
- 54 Nyt käsiteltävässä asiassa ennakkoratkaisupyyntöstä ilmenee, että ANAS:lle ilmoitettiin sellaisen lahjontajärjestelmän mahdollisesta olemassaolosta, jossa tietyt sen virkamiehet olivat mukana, vasta silloin, kun pääasiassa kyseessä olevan julkista hankintaa koskevan sopimuksen tekomenettelyä koskevat rikostutkinnat aloitettiin useita vuosia kyseistä julkista hankintaa koskevan sopimuksen sopimuspuolen valinnan jälkeen. Koska ANAS ei näin ollen ollut tietoinen siitä, että Aleandrin laillinen edustaja oli saattanut lahjoa joitakin sen virkamiehistä, se ei voinut todeta, että tässä menettelytavassa oli kyse vakavasta virheestä ammattitoiminnassa, ja tämän vuoksi sulkea sitä yritysten tilapäistä ryhmittymää, johon kyseinen yritys kuului, pois kyseessä olevasta menettelystä.
- 55 Näin ollen ei ole tarpeen tutkia kysymystä siitä, onko direktiivin 2004/18 45 artiklan 2 kohdan ensimmäisen alakohdan d alakohdasta tulkittava siten, että se on esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jonka mukaan julkista hankintaa koskevan sopimuksen tekomenettelystä ei voida sulkea pois taloudellista toimijaa, joka on yrittänyt vaikuttaa kyseisen menettelyn tulokseen muun muassa aktiivista lahjontaa koskevilla toimilla tarjouspyyntölautakunnan jäseniin nähden.

Oikeudenkäyntikulut

- 56 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (kolmas jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

- 1) Euroopan aluekehitysrahastoa, Euroopan sosiaalirahastoa ja koheesiorahastoa koskevista yleisistä säännöksistä sekä asetuksen (EY) N:o 1260/1999 kumoamisesta 11.7.2006 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1083/2006 2 artiklan 7 alakohtaa**

on tulkittava siten, että

kyseisessä säännöksessä tarkoitettu sääntöjenvastaisuuden käsite kattaa menettelytavat, jotka voidaan luonnehtia ”lahjontatoimiksi”, jotka on toteutettu sellaisen julkista hankintaa koskevan sopimuksen tekomenettelyn yhteydessä, jonka tarkoituksena on toteuttaa unionin rakennerahastosta osarahoitettavia rakennusurakoita, ja joiden osalta on aloitettu hallinnollinen menettely tai oikeudenkäynti, myös silloin, kun ei ole näytetty toteen, että näillä menettelytavoilla on ollut todellinen vaikutus tarjoajan valintamenettelyyn, ja kun mitään tosiasiallista unionin talousarvioon kohdistunutta vahinkoa ei ole todettu.

- 2) Asetuksen N:o 1083/2006 98 artiklan 1 ja 2 kohtaa**

on tulkittava siten, että

niiden mukaan kyseisen asetuksen 2 artiklan 7 alakohdassa määritellyn ”sääntöjenvastaisuuden” tapauksessa jäsenvaltioiden on sovellettavan rahoitusohjelman määrittämiseksi suoritettava tapauskohtainen arviointi suhteellisuusperiaatetta noudattaen ja otettava huomioon muun muassa todettujen sääntöjenvastaisuuksien luonne ja vakavuus sekä niiden taloudellinen vaikutus asianomaiseen rahastoon.

Allekirjoitukset